

simon popek

ZAKAJ IN KAKO SE JE SLOVENSKI FILM ZAČEL LETA 1997?

Outsider

Renesansa slovenskega filma se je v bistvu začela že v zgodnjih devetdesetih, a ne v polju celovečernega filma, ki so mu v tistem času – takoj po osvoboditvi – brutalno rezali sredstva za produkcijo, temveč v “zibelki”, s študentskimi filmi, s katerimi se je AGRFT uspešno predstavljala po festivalih, predvsem v Münchnu in Tel Avivu. Boljše čase slovenskega mladega filma je konec osemdesetih s svojim *Bilo je nekoč* (1989), poetičnim posvetilom Sergiu Leoneju, s katerim je zmagal v Tel Avivu, napovedoval že Aleš Verbič, dokončno pa veliko številčnejša generacija, ki je eksplodirala v letih 1991 in 1992. Tedaj je s *Kozo, ki je preživela* v Münchnu triumfiral Sašo Podgoršek, prav nič nista zaostajala Maja Weiss z *Balkanskimi revolveraši* in Miha Hočevar z *Zakaj jih nisem vseh postrelil?* Temelji novemu slovenskemu filmu so bili postavljeni, utrdila jih je še naslednja generacija študentov, ki je sredi devetdesetih v Münchnu prejela prestižno nagrado za najboljšo akademijo.

A ponovno se je izkazalo, da sta “vajeniška doba” in “profesionalizem” dva svetova; z domačim filmom se je zadnjih deset let dogajalo, kar se je pač dogajalo; bil je podcenjen, osovražen, podplačan, vendar mu je v drugi polovici devetdesetih uspel omenjeni preporod, predvsem po zaslugi generacije, ki je združila tako domače “akademike” (Šterk, Podgoršek, Košak ...) in “legionarje” s tujih filmskih šol (Burger) kot “naturščike” oziroma režiserje, ki so k filmu pristopili brez formalne izo-

brazbe (med mlajšimi denimo Cvitkovič in Anzeljc, med starejšimi Kozole). Številni so zaradi drugih interesnih sfer (reklamni filmi), nerazumevanja državnih ustanov ali posvečanja drugim formam (dokumentarci, plesni filmi) prišli do igranih celovečernih prvencev pozno, šele koncem devetdesetih, drugi so med čakanjem na uradni blagoslov preprosto obupali in se podali v gverilo, predvsem po letu 2000, ko je digitalna revolucija izrazito pocenila produkcijske stroške (ne pa tudi postprodukcijskih).

Prelomno obdobje novega slovenskega filma bo nedvomno zaznamovala sezona 1996/1997 (takrat se je festival slovenskega filma odvijal še spomladi, predvajali so tudi filme iz prejšnjega koledarskega leta); ko sta se zgodila dva ekstrema, komercialni in umetniški, Košakov *Outsider* in Šterkov *Ekspres Ekspres*, prvi z 90.000 gledalci v domačih kinih, drugi z nekaj deset mednarodnimi priznanji in kino-distribucijo v Nemčiji, kar se slovenskemu filmu ni zgodilo dolga desetletja. Slovenski film se je končno znebil svoje posiljene “umetniškosti”, nagovoril je gledalca; po drugi strani je bodisi s senzibilnimi deli bodisi s socialno kritično refleksijo stopil na festivalski pohod. S tem se je zgodba o novem slovenskem filmu šele dobro začela; zgodila se bosta vsaj še “Praški študent in falirani študent”, ter prvi val “ženskega” filma. •